

Släkten Liljefors ursprung i Uppland

av distriktsveterinär Rolf Starbäck

Rolf Starbäck (1903-1980) var en hängiven släktforskare som i sina arkivstudier även kom att intressera sig för släkten Liljefors. Detta föll sig naturligt eftersom han var gift med Sigrid Roth som var brorsdotter till Frithiof Liljefors hustru Anna Maria (sid 20). På den Rothska släktgården Käl i Närke kom han också i nära kontakt med sin hustrus kusiner Elisabeth (EEF 2), Nils (EEF 3) och Erik (EEF 1), den senare – sedermera överfältveterinär – också hans kollega. Det var säkert ingen tillfällighet att hans slutliga tjänst som distriktsveterinär blev just det lilla Fjugesta. Släkthistorien, som den föreligger här, går fram till ca 1900, och är en direkt avskrift med bibehållen stavning.

Sockenskräddaren Erik Liljefors i Kyrsta, Ärentuna socken har tagit namnet Liljefors omkring 1811. Hans förfäder ha efterletats i Uppsala landsarkiv, och resultatet redovisas här nedan.

I Vaksala socken levde i början av 1700-talet två bönder med förnamnet Thomas. Den ene var **Thomas Hansson**, som - då boende i Vittulsänge - hade sonen Erik, döpt 26/12 1706. Hans hustrus namn står ej i doplängden, och har förgäves efterletats. Den andre var **Thomas Pehrsson** i Åby, som den 3 okt. 1709 vigdes med Karin Mattsdotter och som fick dottern Beata 1714, döpt 7/2. Thomas Hansson avled som bonde i Slavsta i Vaksala 80 år gammal 1748 och begravdes 11/9. "Dödde af ålderdomsrankheter".- Thomas Pehrsson begrofs 26/7 1730, 50 år och 11 månader gl, och hans hustru Karin 21/12 1729, 46 år gl.

År 1733 den 28 oktober gifte sig drängen **Erik Thomsson** i Slafsta med pigan **Beata Thomsdotter** ibid [*i samma by*].

Deras barn:

Brita, f. 1/12 1737. Gift 17/10 1762 med drängen Jan Ersson i Krislinge, Danmarks socken.

Anders. Se nedan!

Catharina, f. 23/9 1744. G.m. Bonden Eric Ersson i Norby, Bondkyrka.

Beata, f. 31/3 1747. Gift 1772 med Nils Nilsson från Krislinge i Danmarks socken.

Erik, f. 4/5 1750. G.m. Anna Frisk, f. 1751. Efterträdde som bonde i Husby Bondkyrka församling.

Thomas, f. 20/7 1757. Död 1763 i "lungsoten".

Erik Thomsson efterträdde sin fader som bonde i Slafsta, men flyttade 1767 till Husby i Bondkyrka (Heliga Trefaldighets förs).

Familjen bestod av makarna och barnen Anders, Erik, Beata.

I denna socken kan man följa dem i Husförhörböckerna under Husby. Anders flyttar omkring 1770 till Ärentuna.

Beata gifter sig 1772 med Nils Nilsson från Krislinge.

I 1777-83 års husförhörsbok kallas Erik Thomsson för gamle bonden och sonen Erik Ersson för Bonden och har tillkommit hans hustru Anna Frisk. Sista gången Erik Thomsson är antecknad för nattvardsgång är 16/10 1787. I dödboken för Hel.Tref förs. finns följande uppgifter om honom: 1788 april 20 Gl Bonden Eric Thomsson från Husby, död d. 10 april af ålders bräckligheter, 82 år gl. – Boupp-teckning synes ej finnas bevarad.

Hans änka flyttade 1794 till mågen bonden Eric Ersson i Norby i samma socken. 1794, trol i mars, ha bonden Eric Ersson i Husby och hans hustru Anna Frisk flyttat till Upsala. I nästa husförhörsbok, för åren 1798-1804 finnas änkan Beata Thomasdatter, Bonden Eric Ersson i Norby och hans Hustru Caisa Erikdatter ej längre kvar. Ingen anteckning finnes om när eller vart de flyttat.

Anders Ersson föddes 25/2 1741 i Slafsta i Vaksala socken, där farfadern Thomas Hansson då var bonde och fadern Eric Thomsson med hustrun Beata Thomssdatter hade sitt hemvist. Fadrdar voro Mag. Olof Burman i Upsala, Per Ersson i Slafsta och H:u Brita Thomsdatter i Frälsta, H:u Brita Thomsdatter i Törnby. Dessa senare voro helt säkert en faster och en moster ity att båda förut nämnda bönderna Thomas hade en dotter vid namn Brita.

Då han var 7 år gammal, dog hans farfar - han bör alltså haft ett tydligt minne av denne, som enligt dödboken uppnådde 80 års ålder. Fadern var sedan bonde i Slafsta till 1767, då han flyttade till Husby i Bondkyrka, möjligen lockad av dotter och måg, som voro bondfolk i Norby i samma socken. Att Anders senast 1770 lämnade föräldrahemmet, berodde kanske på att brodern närmade sig 20 år och var tillräcklig hjälp för fadern - alltnog; han flyttade till Ärentuna och gifte sig där med Stina Mattsdatter, varom Ärentuna vigsellängd ger besked: 1770 11 nov. vigdes bondesonen ifrån Hällby i Bondkyrka socken med pigan Kierstin Mattsdatter i Kyrsta. Hon hade blivit föräldralös och var kanske glad att slippa förmyndarna Lars Larsson i Kyrsta och Olof Larsson i Forsa. Hennes föräldrar voro bonden i Kyrsta Matts Larsson, begr. 4/2 1770, 59 år gl. och Maria Larsdatter, begr. 7/5 1769, 47 år gl. Som orsak står för båda "bröstvärk". [*Matts Larssons far hette Lars Lindorm och hans mor (namn okänt) var dotter till Mattias Waker om vilken det finns noterat "Corpral vid Kongl Lifregementet till häst, vid Norra Uplands Compani, afskedad 6/6 1722 efter återkomst från fångenskap i Ryssland." Mattias Wakers fader lär ha invandrat från södra Tyskland (Bayern) efter 30-åriga kriget. OL:s tillägg.*]

Boupp-teckning hölls redan 5/2 1770 och utvisar tillgångar 640,12 Rdr och skulder 1001,2 Rdr och avslutas: "Att således wara witterligen antecknad och wärderadt thet blifwer med våra namns och bomärkens undersättjande intygadt Åhr och dag som före skrifawit står.

Lars Larsson i Kyrsta Olof Larsson i Forsa

Bomärke Bomärke

Båda förmyndare

Anders Ersson blev bonde i Kyrsta Nr 2:1 och står i jordeboken för 1/3 år 1777 och för 5/28 år 1787. Hans hustru var, då de gifte sig 20 år fyllda och första barnet lät vänta på sig. Först

4/7 1776 efter nära 6 år, finns någon uppgift i sockens födelselängd. Sonen döptes till Erik. Fem år blev hans levnad - den 3 aug. 1781 dog han och som dödsorsak står "maskar". -Inte vill man tro, att livet tedde sig ljusst för dem. Nog övervägde väl slit och släp, sorg och bekymmer, men de härdade ut som så många bland Sveriges fattiga allmoge fått göra och det blev bättre. Så småningom hade de förmodligen det hyggligt ställt och både dotter och son och på högtidsdagar kunde Anders Ersson kanske styrka sig med några klunkar ur sin "tumlare av silver". Han avled den 29 jan. 1810 av ålderdomsbräckligheter. Bouppteckningen bifogas i avskrift (*ej med här*). Hustrun Stina Mattsdotter var född i Ärentuna den 19 aug. 1750 och avled den 11 maj 1821 "fattig" av ålderdomsbräckligheter.

Barn:

Eric, f. 4/7 1776. Död 3/8 1781.

Beata, f. 18/6 1784. Gift 24/10 1817 med bondesonen Olof Andersson i Vaxmyra, Ärentuna socken. Hon avled 2/5 1863 som änka och efterlämnade enl. bouppt. en dotter, 38 år gammal.

Erik. Se nedan!

Erik Andersson föddes i Kyrsta i Ärentuna den 28 juli 1786 och döptes 2 dagar senare. Fadern Anders Ersson var då 45 år gammal och modern Stina Ersdotter nära 36. I socken fanns denna tid ingen skola, men då Erik Liljefors framträder som deltagare i sockenstämmor är han uppenbarligen läs- och skrivkunnig och har en namnteckning, som tyder på ledig handstil. Under uppväxten har han lärt skraddaryrket och antages den 31 aug. 1806 till sockenskräddare trots en med-sökande från Skuttunge "med goda betyg", som dock anses böra göra sig fri från Skuttunge socken först. Följande år antages också denne, Olof Persson, till sockenskräddare efter påtryckning av kontraktsprosten. Av sockenstämmo-protokoll den 9 juli 1815 framgår emellertid, att socken hade behov av åtminstone 2 sockenskräddare. Erik Liljefors (som han nu kallades) har skriftligen begärt sitt entledigande och skraddardrängen Petter Ångström i samma by (Kyrsta) antages och medges, då 2 sockenskräddare ej voro tillfyllest att "liksom dess företrädare Liljefors hålla 1 ell 2ne drängar".

1816 den 3 mars har L. jämte tre andra sockenbor justerat sockenstämmo-protokoll av den 11 och 18 febr. med egenhändig namnteckning. Likaså den 19 aug. varvid han under namnet skrivit "fjerd.man". Han är alltså numera socknens fjärdingsman, men redan den 8 dec. 1816 anmäler han, att han är sinnad taga avsked från den tjänst, han hittills innehaft, såvitt ej åt honom, på sätt i flera församlingar skall vara brukligt, kunde utfästas något visst arvode för denne mycket besvärliga men föga lönande befattning, vilket lämnades till församlingens betänkande, för att framdeles kunna sig häröver utlåta. Följande år den 16 mars beslutar man åt L., "hwilken redan är wan wid denna befattning", giva lön en fjärding säd av mantalet, hälften råg och hälften korn, vilket han skulle äga att näst före jul upphämta.

1818 skriver han sitt namn med E och L hopskrivna. Den 16 dec. 1821 avsäger sig L. fjärdingsmanstjänsten och får på eget förslag Anders Andersson i Låta som efter med samma förmåner, som L. åtnjutit. Under de närmaste åren har L. olika förtroendeuppdrag i socknen. Han utses till socknens elektor vid stundande val av riksdagsman 1822 och 1833 och kallas därvid i protokollet "Skattebonden Ärlige och Wälförståndige Erik Andersson Liljefors" i tidens stil. Han är 1826 den ena fullmäktigen vid den ekonomiska

besiktningen på prästgården, kommi-nisterbostället och klockargården och 1832 fullmäktige vid vägsyn.

I februari 1831 diskuteras tillsättande av fjärdingsmanstjänsten, som åter är vakant. F.d. nämndeman Per Ersson i Vaxmyra vill ta bort den tidigare utgående lönen och anser att sysslan skall innehas av de därtill skyldiga i tur och ordning, men förlorar vid röstningen 10 röster mot 18 för det tidigare tillämpade systemet. På förslag uppsattes Erik Liljefors, unge Erik Ersson i Eken och Erik Ersson i Nederbacka, och vid den följande röstningen valdes L. Beträffande lönen beslöts, att han ej skulle behöva resa ikring för att uppbära denna utan den skulle utgå ur sockenmagasinet med 3 1/2 tunna spannmål.

På sina håll förekommer missnöje tydligen med ordnandet av Fjärdingsmanssysslan, ty i protokoll den 29 jan. 1843 beslutas ånyo, att ej hemmansägarna i tur och ordning skola sörja för tjänsten utan församlingen avlöna L. så länge han kvarstår. Han begär avsked 1848, men på grund av en häradsdomare Erik Persson i Kolje, som arbetat för ett annat system med denna tjänst, drar det ut på tiden, så att L. först 1850 synes vara entledigad. Under följande år har årligen lottning företagits mellan hemmanen, och det hemman, varå lotten fallit, har haft att sörja för fjärdingsmanstjänsten under ett år.

År 1853 är han åter elektor för socken vid riksdagsmannaval, och 1857 uppträder han i stämman som talesman för en fattig änka, som begär fattigdel.

Sonen hade 1851 fått köpa hans hemman och han har tagit "fördel", som det kallas i kyrkböckerna.

År 1857 den 21 oktober avled f.d. Fjärdingsmannen och Fördelsmannen Eric Liljefors av ålderdom, 71 år, 2 mån. och 23 dagar gl.

I gifte med Anna Ersdotter från Eken (f. 5/8 1789, död 25/6 1863; vigda 24/11 1811) dotter till bonden Erik Ersson i Eken och hans hustru Maja Mattsdotter, hade han barnen:

Stina, f. 21/8 1812, död 15/11 1812

Anders, f. 27/10 1813, till Upsala 1829, handlande där

Maria Christina, f. 6/6 1817, död 1899. Gift 2/1 1842 med häradsdomaren Erik Ersson i Eken

Eric, se nedan!

Under förra hälften av 1800-talet hade i Ärentuna en del nyheter arbetat sig fram under mer eller mindre motstånd på sockenstämmorna. Redan 1808 föreslog församlingens Pastor för höjande av läs- och skrivkunnigheten anställandet av tre "läsepersoner" men stämman gick ej med på hans förslag om 1 tunna säd, hälften råg och hälften korn till var och en som årslön utan stannade för hälften, varför det kom att dröja ett år, innan någon blev antagen, men då finns beslut om anställande av tre läsekvinnor med den ersättningen, Pastor föreslagit, och som skulle handleda barnen i var sina 2 av sockens 6 rotar.

Den 14 aug. 1842 är Folkskolans födelsedag i Ärentuna, ty denna dag hölls sockenstämma, varvid beslut fattades att genast inrätta Folkskola; församlingens klockare Per Magnus Ekman förordnades till lärare och skolstyrelse valdes, som ledamot bl.a. fjärdingsmannen Erik Liljefors.

Efter det att Länsstyrelsens skrivelse i ärendet upplästs, hade tidigare Brandstodbolag bildats, och också i Brandstodscommitén blev L. medlem.

Fram till 1842 var prosten John Jacob Alner församlingens kyrkoherde. Han var gift med Christina Sophia Hultman i hennes tredje gifte. I sitt första hade hon med en komminister Sundgren i Norrtelge dottern Sophia Elisabeth, gift med löjtnant Johan Ulrik Björkman i W. Forssa i Tensta socken. Dessas förstfödda, **Sophia Josephina Björkman**, f. 22/10 1823, kom redan 1826 till prästgården i Ärentuna och stannade där som barn i huset. Hennes mor och tre yngre syskon flyttade också dit 1837 (Ärentuna husförh. bok). Prostinnan Alner avled 1841 och bouppteckningen efter henne meddelar följande:

"År 1841 den 15 April företogs laga bouppteckning efter Fru Prostinnan Christina Sophia Alner, född Hultman som afled den 25 sistlidne Januari och efter sig lämnat Mannen Prosten och Kyrkoherden i Ehrentuna Högärewördige och Höglärde Herr Magister Joh. Jak. Alner. Jämte bemålde Herr Prost inställde sig äfven den aflidnes Barn i första giftet Dottren Sophia Elisabeth Sundgren, gift med f.d. Lieutenanten Herr Joh. Ulrik Björkman, Hwilken Fru, tillika med hennes fyra Barn, Sönerne Carl Johan och Gustaf Ädolph samt Döttrarne Sophia Josephina och Carolina Dorothea Björkman, hos Herr Prosten Alner sedan den 14 Martii 1833, njutit, och ännu njuta vård och underhåll."

Boets tillgångar utgjorde	2170,14, 9
"- skulder	"-
	<u>1761,17, 3</u>
	Behållning 408,45, 6

Prosten Alner avled den 4 Juli 1842 och av bouppteckningen den 6 aug. framgår: att han ej hade något barn, att hans närmaste arvingar voro syskon och syskonbarn, att boet uppgavs av löjtnant Björkmans hustru fru Sophia Elis. Sundgren och att behållningen efter skuldernas avdragande var 2085,38,9 riksdaler, skilling och runst. Härefter står: "Slutligen uppviste Herr Lieutenanten J.U. Björkman att testamentsbevis uthändigadt af Herr Comminister E.G. Grannel, Pastors Adjuncten Robbertii samt med Filosofie Candidaten G.M. Lundqvist, innehållande att Herr Prosten Alner till Herr Leutnant Björkmans Barn Döttrarna Josephina & Carolina Sönerne Carl och Gustaf testamentaradt all Herr Prostens qvarlåtenskap, och att Herr Prosten förordnad till Barnens förmyndare Herr Inspector S.W. Håkansson på Wallby och Kronofjerdingsmannen Eric Lilljefors i Kyrsta."

Snabbkopia av Erik Liljefors namnteckning på 1840-talet. [*Finns ej med i denna avskrift*]

Äldre sonen **Anders Liljefors** flyttade till Uppsala 1829 och återfinns i Domkyrkoförsamlingens inflyttningslängd som nr 12 år 1829. "Bodbetj. Anders Liljefors, f. 27/10 1813, fr Ehrentuna." Får följande vitsord: innanläsning "rent", Lut. o Swb katek: "wäl", förklaringar: "Besked", nattv.16/8 29, frejd "god", Äkt. sk. "und." och slutl. Vacc. [*Anm. Sub = ärkebiskop Olaus Swebelius' katekes utgiven år 1689. OL*]

Någon adress står ej i inflyttningslängden, varför han ej återfunnits förrän i husförhörsboken för Svartbäckroten 1849-53 under kvarteret Klostret, gården nr 1, där han kallas handlande och gift 25/9 1853 med Mathilda Christina Lindbeck, f. 1826 24/7.

I äktenskapet föddes följande barn:

Anna Mathilda f. 2/6 1854. Död 29/8 1854 (Magplågor)

Rebecka Maria Christina f. 17/5 1855. Död 8/9 1857 (Kolera)

Brynolf Andreas f. 16/8 1857. Död 1865

År 1857 rasade under aug. och sept. en svår kolera-epedemi (313 dödsfall under sept. 1857 mot 12 samma månad 1856). Den skördade också Liljefors' hustru den 10 sept.

Liljefors ingick nytt äktenskap 6/11 1859 med sin svägerska Margareta Maria Lindbeck f. 9/6 1829 och död 1897, bouppt. 2/12.

Barn i 2dra giftet:

Bruno Andreas f. 14/5 1860

Carl Erik Knut f. 3/5 1862

Pontus Julius f. 3/9 1864

Ruben Mattias f. 30/9 1871

Anders Liljefors båda hustrur voro döttrar till stenhuggaren och gårdsägaren Mathias Lindbeck (skrev sig själv Lindbäck) och hans 2dra hustru Margareta Eriksdotter. Han står 1818-30 som ägare till gården nr 4 i kvarteret Kvarnhuset i Fjärdingen, nuvarande adress Kyrkogårdsgatan 9, på ofri grund och såld på exe-kutiv auktion 29/3 1830, enligt en "redogörelseräkning" inlagd i bouppteckningen efter första hustrun Maria Olofsdotter, som avled 19/2 1820, efterlämnade maken och sönerna JanErik 12 år och Mats 10 år.

Bouppteckningar efter Handlanden Anders Liljefors och hans hustrur finnas i Uppsala Rådhus arkiv.

Mathilda Christina Liljefors avled 10/9 1857. Bouppteckning förrättades den 8/12 s. å. Hon efterlämnade maken och sonen Brynolf Andreas. Boets behållning 2601:38 kr.

Anders Liljefors avled 17/4 1893, bouppteckning s. å. 18/7.

Han efterlämnade maka och sönerna Bruno Anders, Karl Erik Knut, Pontus Julius och Ruben Mattias, alla myndiga. Boets behållning 1892:20 kr.

Margareta Maria Liljefors avled 6/10 1897, bouppteckning 6/12.

Arvingar:

Bruno Andreas, Artist

Karl Erik Knut, Handlande

Pontus Julius, Fil. Lic.

Ruben Mattias, Fil. Kand.

Boets behållning 1030:30 kr.

Yngre sonen **Erik Liljefors** föddes i Kyrsta 26/6 1822, döptes följande dag och som föräldrar står i dopboken Skattebonden Erik Andersson Liljefors och hans hustru Anna Ersdotter, 33 år. Han blev föräldrarnas tredje och sista barn. Brodern Anders var 9 år äldre och systemen Maja Stina 5. Av husförhörsboken att döma synes han ha stannat i hemmet. 1842-47 kallas han "orgelnistelev" och 1847-51 "orgelnistelev. Skollärare i Skuttunge".

Innan han flyttade till Skuttunge ingick han 30/9 1849 äktenskap med "Mamsell" Sophia Josephina Björkman i Prästgården, förut omnämnd. De bodde sedan i Skuttunge klockargård till slutet av 1851, officiellt 2/12, men redan tidigare troligen hemflyttade till Kyrsta. L. har nämligen justerat ett socken-stämmoprotokoll redan den 7 sept 1851 och hans förstfödda 3/11 -51 står som född i Kyrsta. Att uppehållet i Skuttunge blev så kort kan ha berott på, att förre organistens och skollärares änka år 1851 begärde 2 extra nådeår, vilket sockenstämman tillstyrkte på grund av dennes 47-åriga uppskattade tjänst i församlingen och änkans sjuklighet.

Erik Liljefors fick också s. å. av sin fader köpa dennes hemmansdelar i Kyrsta och var sedan skattebonde och kallas f. d. folkskollärare i husförhörsböckerna. Den 28 mars 1852 väljes "Skolläraren Herr Eric Liljefors till ledamot i Taxerings-committén. Den 2 maj s. å. "§1. Till Revisorer att granska de Räkenskaper, som stå under ordf.s (kyrkoherdens) och Herr Orgelnisten P.M. Ekmans vård utsåge i dag enhälligt Hem. äg. och Skoll. Herr Eric Liljefors i Kyrsta, Tolfman Unge Erik Ersson i Eken etc." L. har likasom prästerskapet och klockaren titeln "Herr". Den 22 maj -53 väljs han till ordförande i Brandstodsbolaget. Under åren fram till 1859 förekommer L. då och då, bl. a. som revisor för sockens kassor och som ledamot i skolbyggnadskommittén.

Hans namnteckning från en protokollsjustering den 7 maj 1854 bifogas nedan i fotostatkopier [ej med här]. Han avled 29/8 1867.

Barn:

Hilda Anna Sofia, f. 3/11 1851

Eric Frithjof, f. 14/4 1854

Johan Axel, f. 4/10 1858